

KAS DEMOKRAATIA SAAB OTSA VALIMISKASTI JUURES? Allar Jõks meenutab, et valimised on kunst, mille abil hoitakse inimesi toppimast nina asjadesse, mis tegelikult neile kuuluvad.

Verejanulised

vähendõudlikud valijad ja demokraatia lõpp

Selleks korra on hääled loetud. Võitjad pornistavad näida suuremeelsetena, kaotajad teevad nagu, nagu midagi ei olegi juhtunud. Ning poliitreklaamist läbi imbutud kohviuutomaadi ees seisjat ei haaragi enam tülpimus, kui ilmub kiri "vali jook".

IQ ja pea ümbermöödt?

Valimiskoor kinnitab, et ainult raha jagamise lubadusega kaugele ei sõua. Valele kaardile panustasid need, kelle jaoks valija IQ võrdub tema pea ümbermöödduga. Valimisreklaami parafraaserides võib nentida, et üle lugedes seisus, et valimiskampaaniasse pandud raha ja saadud munade arv ei olnud tasakaalus. Täna tuleb erinevaid mõttekodasid ja ajakirjandust, kes on julgustanud ja õpetanud valijaid nägema valimislubaduste taha.

Lisaks valijatele võib võitjaks pidada ka Silvergate'i. Reformierakonna rahastamiskandaaalist välja kasvanud rahulolematu kivistunud valeliku poliitmaastikuga päädis Rahvakogu ettepanekuga suurendada juurdepääsu poliitilisele võimule. Vähemal või rohkemal moel on Rahvakogu ettepanekute seadustamine teinud võimalikuks uute mängijate pääsu poliitilivakasti.

Sallimatuse keel

Uus tulija kõnetas valijat sallimatuse keeles. Tugev on ühiskond, kus teistsuguseks olemise talumise kohustust peetakse inimeseks olemise osaks. Vaatamata sellele tuleb jaatada vähemsalvivama osa eestimaalaste õigust olla parlamendis esindatud.

Teine erakond lubas paremat poliitikat. Eks lähikuud näitavad, kas leitakse vastus küsimusele, kes poetas raha ämma kappi ja kui kiiresti langevad tegelikkuse raskuse all kokku õilsad loosungid ausamaast ja veelgi uuemast poliitikast.

Valijate nälg uute tulijate järele on korraks rahundatud.

Miks erakonnad ei suuda valijatele pakkuda lahendusi, mis välistaks pidevalt valijate janu värsket vere järele? Sellepärast, et valijaid koondatakse mitte ühiste väärtuste, vaid ühiste huvide taha.

Riigi ja kodanikkonna vahel on stigavamaks usaldusavalduseks valimisakt. Valimiste kaudu usaldab kodanik riigile nii oma julgeoleku, tervise kui ka omandi. Nõu lavastuses "Reformierakonna juhatus koosolek" on usalduse ja valimise seost avatud nii: "Kellega sa abielul? Sellega, keda sa usaldad. Kas sa abielul kõige targemaga? Ei abielul! Kas sa abielul kõige töökamaga? Ei abielul! Sa abielul sellega, keda sa usaldad! Miks? Sest tark võib sind peksta, aus võib olla loll ja tavaliselt nad ongi lollid, ma ju näen. Aga usaldus on kõik! Ja valida saad sa ka ainult seda, keda sa usaldad!"

Ühised huvid ja noored

Aastate eest ühes Kesk-Aasia vabariigis prantslastest sõjaväelasega vaieldes rabsas ta mind argumendiga, et ta on abielus Prantsuse Vabariigiga. Selliselt väärtustas ta oma suhte kodumaaga.

Nagu abielus, nii on ka valimisakti puhul oluline, et valitavad ja valijad jagaksid ühiseid huve ja väärtusi.

Ühiseid huvisid ei ole raske sõnastada. Olgu selleks vaenlase kuju loomine (Keskerakond,

e-valimised, kooseluseadus, ahned ettevõtjad) või rahaliselt mõõdetavad hüved (miinimumpalk, maksuvaba miinimum). Uute valimiste eel võib ühised huvid ümber sõnastada kui see suurema valimiseldu toob.

Kes aga viimastel valimistel sõnastas usutatavalt väärtused, mille taha valijaid koondata või milline on see väärtuste filter, millest erakond kõik oma otsused läbi laseb?

Aastate eest üllatati mind ühel noorteüritusel küsimusega, miks Eesti vajab noori. Noori on Eestile vaja selleks, et ka kahesaja aasta pärast oleks võimalik seda sama küsimust Eesti keeles esitada, kõlas vastus.

Möödunud valimistele tagasi mõeldes – kust ammutavad usku ja lootust need noored, kelle jaoks nelja-aastane valimistsükli pikkusest tulev valimisvisiooni periood on lühike. Need, kelle jaoks on ebapiisav valimislubadus olla õigel teel. Sest isegi, kui sa oled õigel teel, atetakse sind alla, kui sa seal lihtsalt seisad. Noored, kes tahavad teada, milline on Eesti 10–20 aasta pärast ning milline plaan meid selle eesmärgi suunas viib.

Demokraatlike institutsioonide halvatus?

Mis juhtuks ettevõtjaga, kes tegeleks vaid elarve ja kulude ümberjootamisega ning kelle äriplane silmapiiri ei ulatu kaugemale 1. märtsist 2015? Läheb p... Mis juhtub erakonnaga, kelle silmapiiri piirub 1. märtsiga 2015? Läheb samuti p... Kentsakas, et ühel juhul minnakse pankrotti, teisel juhul parlament. Kui valijaid ahvatleda ühiste huvide, mitte aga väärtustega, jäävadki nad küsima, kas poliitik on see, kes enne valimisi raputab su kätt ja pärast vallimisi usaldust.

Bulgaaria mõtleja Ivan Krastev on kirjutanud: "Kodanike õigusi kaitsetakse paremini kui kunagi varem, inimesed pääsevad teabele ligi paremini kui kunagi varem, nad võivad vabalt reisida ja järgida oma elulaadi, kuid üha enam süveneb kartus, et viimasel neljakümnel aastal aset leidnud ühiskonna demokraatiseerimine on kaasa toonud demokraatlike institutsioonide halvatuse." Osundatud paradoksis järeldub ka, et esindusdemokraatia omapärast tulenevalt peavad poliitikut meeldima vähendõudlikele valijatele. Pole siis imestada, kui demokraatia lõpeb valimiskasti juures."

Osundatud paradoksis järeldub ka, et esindusdemokraatia omapärast tulenevalt peavad poliitikut meeldima vähendõudlikele valijatele.

